
مجموعه مقالات ششمین همایش حفاظت و
مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی
و تزیینات وابسته به معماری

۲۷-۲۹ مهر ۱۳۸۲
تهران

www.ketab.ir

پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی

به کوشش: دکتر رسول وطن‌دوست

همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی و تزیینات وابسته به معماری
(ششمین، ۱۳۸۲، تهران).

مجموعه مقالات ششمین همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی و
تزیینات وابسته به معماری، ۱۶ - ۱۳ بهمن ماه ۱۳۸۰ تهران / [گردآوری]
دبیرخانه دائمی همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی و تزیینات
وابسته به معماری: به کوشش رسول وطن دوست، ویراستار رویا بهادری،
شهرزاد امین شیرازی نژاد - تهران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی
و گردشگری، پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی، ۱۳۸۵.

۳۳۶ ص. مصور (بخش رنگی) نقشه، جدول - - (سازمان میراث فرهنگی، صنایع
دستی و گردشگری، ۲۷۲)

ISBN: 964-421-48-4

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه آخر هر فصل.

۱. آثار تاریخی - نگهداری و مرمت - کنگره ها - ۲. آثار فرهنگی - نگهداری و مرمت
- کنگره ها، الف. وطن دوست، رسول، ۱۳۷۶ - ب. بهادری، رویا، ویراستار - ج.
امین شیرازی نژاد، شهرزاد، ویراستار - د. سازمان میراث فرهنگی و گردشگری.
اداره کل امور فرهنگی - ه. سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده
حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی - عنوان.

۷۲۱ / ۰۲۸۸

NA ۱۰۵ / ۸

۱۳۸۲

۳۸۴-۲۵۵۹۷

کتابخانه ملی ایران

پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی
سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

مجموعه مقالات ششمین همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی

و تزیینات وابسته به معماری ۲۹-۲۷ مهرماه ۱۳۸۲، تهران

گردآوری: دبیرخانه دائمی همایش

به کوشش: دکتر رسول وطن دوست

ویراستاری علمی: شهرزاد امین شیرازی نژاد - رویا بهادری

صفحه آرائی: مهناز سالاری - زهرا شکرانیان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: ۱۳۸۵ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نورپخش

ناشر: رسانه پرداز / پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی

نشانی: خیابان امام خمینی، نرسیده به سی تیر، شماره ۹۵، کد پستی ۱۱۳۶۵-۴۸۴۴

تلفن: ۶۶۷۳۷۰۰۱-۱۰

شایک: ۹۶۴-۴۸-۰۰۴۲۱-۰۰

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۱	• مرمت تزیینات وابسته به معماری حمام تاریخی علی‌قلی آقا مربوط به دوران صفویه در اصفهان حبیب آقاچانی، حسن روانفر، ساغر حمیدی
۳۵	• اقدامات حفاظتی یک ریتون نقره از مجموعه ایلام مجید قاضیان، محمود قاسمی
۴۹	• ارائه اولین بانک اطلاعاتی موزه‌ای برای تابلوهای نقاشی رودابه حشمت آزاد
۵۵	• حفاظت پیشگیرانه در تابلوهای نقاشی پشت شیشه فریال سلحشور
۶۷	• بررسی کاربرد فلزات در منسوجات تاریخی ایران رویا بهادری
۸۱	• تجزیه شیمیایی لعاب کاشی‌های بقعه درب امام اصفهان مربوط به دوره تیموریان مهدی علوی، راضیه تقوی، کریم موثقی، اصغر توکلی
۸۷	• ردیابی ایزوتوپی سرب در ظروف نقره‌ای غار قوری قلعه فرشته رحیمی
۹۷	• مطالعات کنترل کیفیت خاک در محوطه تاریخی چغازنبیل به منظور تهیه خشت مرمتی سهیلا ذکوی
۱۰۷	• سخنی درباره توسعه واژگان و اصطلاحات تخصصی در حوزه دانش محافظت از آثار فرهنگی: برداشت‌ها و تعابیر متفاوت مجتبی انصاری
۱۲۱	• اصالت، حفاظت و پست‌مدیریت سیامک علیزاده
۱۲۹	• جایگاه شناخت فنی در مرمت آثار تاریخی هادی خورشیدی
۱۳۷	• تعیین اصالت اشیاء نقره‌ای منسوب به غار کلماکره لرستان منصوره نظارتی زاده، مسعود دارابی
	• کاربرد و شناسایی قابلیت‌های لیزر Nd: YAG و CO ₂ به منظور پاکسازی محصولات خوردگی
۱۴۵	آثار برنزی شکوفه احمدی
۱۵۷	• کربوکسی متیل سلولز (CMC) جایگزینی مناسب برای پاکسازی آثار تاریخی مازیار نیک بر

- بررسی و آزمایش بر روی بهبودبخشی اثرات یک بازدارنده خوردگی ۱۶۱
امید عودباشی
- کاربرد نرم افزارهای رایانه‌ای در معرفی، آموزش و به روز کردن داده‌های مرمتی ۱۷۵
حمید مظامری، نازیلا ادب آوازه
- حفاظت و نگهداری منابع دیجیتالی (رقومی) ۱۸۱
مهرداد نیکنام
- آسیب شناسی سازهای زهی و عملکرد موسیقایی سازها ۱۹۷
عبدالرضا مجدی
- منطق حفظ و مرمت سفالینه‌ها ۲۰۷
بهناش مزاوله
- کاربرد عکاسی‌های خاص در مرمت ۲۱۷
سررش کیایی
- چرا چغازنبیل باقی مانده است؟ ۲۲۳
علی ملک عباسی
- بررسی روشهای برخورد با مجسمه‌های برنزی در محیط باز شهر تهران ۲۳۷
آفرین نقش نیل چی
- کنترل روند فرسایش ناشی از حرکت بازدیدکننده از طریق طراحی مسیر در محوطه تخت جمشید ۲۴۵
افسانه سلطانی، سید رحمتی، حسین عباسی
- بررسی روند تخریب رنگدانه‌های سبز - آبی مس در کتب شاهنامه و قرآن‌های موزه رضا عباسی ۲۶۱
پرستو نعمی
- اقدامات حفاظتی بر روی دو تکه پارچه مطالعاتی مخزن موزه ملی ایران ۲۷۹
منیژه هادیان دهمکردی
- مطالعات تاریخی و بررسی آسیب‌های مجموعه لوحه‌های گلی شوش در موزه ملی ایران ۳۰۳
فرح سادات مدنی
- حفاظت آثار سفالین در محوطه‌های باستان شناسی ۳۲۱
فناه سادات مجد کمایی
- روش‌های غیرشیمیایی مبارزه با حشرات در موزه‌ها و مخازن ۳۲۷
شهرزاد امین شیرازی‌نژاد

مقدمه

حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی در شرایط کنونی با ضرورت‌های چندی روبرو است که یکی از آنها گسترش دامنه فعالیتها به بخش غیر دولتی است. تنوع و تعدد آثار تاریخی در کشور به میزانی است که حفاظت و مرمت آنها نه تنها با استفاده از خدمات بخش دولتی محقق نخواهد شد، بلکه نیاز به بسیج افکار عمومی و دخالت همگانی دارد. افزایش شمار فارغ التحصیلان حفاظت و مرمت چشم انداز مطمئنی را در این زمینه پیش رو قرار می دهد.

از طرف دیگر بر پایه سیاستهای اجرایی دولت در برنامه های توسعه اقتصادی - فرهنگی کشور فعالیت های بین المللی در حوزه میراث فرهنگی و به ویژه در زمینه حفاظت اشیاء موزه ای و بناهای تاریخی توسعه می یابد. به این ترتیب هم در جهت معرفی قابلیت های کشور به سایر کشورهای منطقه و هم استفاده از تجارب و دانش سایر کشورها در داخل تحولی نو رخ خواهد داد.

پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی به عنوان واحد ستادی و نهاد ملی پژوهشی در زمینه حفاظت و مرمت آثار با دامنه ای گسترده و فزاینده از وظایف و فعالیتها روبرو است. به همین خاطر و به منظور ایجاد محیط اجرایی و پژوهشی مناسب و مطابق با نیازهای روزافزون در کشور و لزوم گسترش دامنه فعالیتها و خدمات در سطح منطقه پژوهشکده نیاز به تغییرات ساختاری و اجرایی داشته است. بر این اساس بدنه کارشناسی پژوهشکده در قالب شش گروه تخصصی با عناوین گروه حفاظت و مرمت تزیینات وابسته به معماری، گروه حفاظت و مرمت آثار سفالی و شیشه ای، گروه حفاظت و مرمت بافته ها، گروه حفاظت و مرمت نقاشی، گروه حفاظت و مرمت آثار کاغذی و گروه حفاظت و مرمت آثار فلزی سازماندهی شده است. به علاوه بخش های شناخت مواد و مصالح، سالیابی و محیط نیز به فعالیت های خود ادامه می دهند.

در حال حاضر کلیه کارشناسان ارشد، کارشناسان و کاردانان پژوهشکده بر اساس گرایش و زمینه های فعالیتهای تحقیقاتی و اجرایی خود در یکی از گروهها فعالیت می نمایند. این گروهها در حال حاضر نیز مشغول سازماندهی درونی، تجهیز کارگاهها و آزمایشگاههای تخصصی گروه پژوهشی، جذب و تربیت نیروهای متخصص مورد نیاز، تهیه و انتشار دستورالعملها، برقراری و تقویت رابطه با مراکز مشابه داخلی و خارجی در زمینه های تخصصی خود می باشند. یکی دیگر از مهمترین مسئولیتهای پژوهشکده انتقال دانش و اطلاعات حاصل از مطالعات و بررسی های انجام شده و نیز دانش فنی جهانی به سایر متخصصان و علاقمندان میراث فرهنگی است. رسیدن به این مقصود نیز با تشکیل گردهماییهای تخصصی، انتشار اطلاعات در قالب مجموعه مقالات، خبرنامه، ماهنامه یا فصل نامه های تخصصی و ... میسر خواهد بود.

در این راستا و به دنبال اجلاس های پیشین، ششمین همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی و تزیینات وابسته به معماری به مدت سه روز از تاریخ ۲۷ تا ۲۹ مهرماه سال ۱۳۸۲ با حضور حفاظت گران، پژوهشگران و سایر اندیشمندان و علاقمندان در تهران برگزار گردید. در طی برگزاری این نشست قریب به ۳۰ مقاله در جلسات سخنرانی ارائه شد و شرکت کنندگان با دستاوردهای تحقیقاتی و مرمتی به دست آمده در کشور آشنا شدند.

مجلد حاضر حاوی کلیه مقالات ارائه شده در ششمین همایش حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی و تزیینات وابسته به معماری است، که انشاء الله... مورد توجه و استفاده علاقمندان این فن قرار گیرد. در خاتمه از تمامی کسانی که با کمک های بی دریغ خود، برپایی همایش های حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی را میسر می کنند و از سوی دیگر انتشار چنین مجموعه های علمی را ممکن می سازند قدردانی و تشکر می نماید.

رسول وطن دوست

دبیر همایش

رئیس پژوهشکده حفاظت و مرمت

آثار تاریخی - فرهنگی